

MAARJAMAA

VELLO SALO RINGKIRI

Nr. 4 (39)

XVII aastakäik

Palmipuude püha 2003

EESTI VANIMA NAISKOORI AJALOOST

Kallid külalised! Selle maja pererahva nimel pakun teile tänutäheks õiekese Pirita ajaloost, millest loodan, et see teile huvi pakub.

Issanda aastal 1436 pühitseti sisse Eesti kõige suurem kontsertsaal – seesama, mille võimsaid müüre te meie kabeli aknast praegugi veel näete. Jah, oma 1300 ruutmeetriga oli see kogu Põhja-Eesti suurim kirik, ent ka suurim kontsertsaal.

Vähe sellest: see saal ei seisnud poolt päevagi jõude. Siin laulis Eesti esimene suur naiskoor – 60 häält – iga päev seitse korda, nii umbes iga kolme tunni tagant, öised tunnid kaasa arvatud. Küllap tehti peale selle lauluproovegi!

Need madalamad varem, mida te läbi sellesama akna näete, olid kord selle laulu-koori eluase. Suure ukse kaudu, mille kaart te näete kiriku põhjamüüris praegugi veel selgesti, kõndis niisiis 60 lauljat iga päev seitse korda kontserdile – jah, seitse korda päevas, seitse päeva nädalas. Ning seda umbes 150 aastat.

Mida nad laulsid? Kõik 150 Taaveti laulu (teisisõnu kogu Lauluraamat) lauldi läbi iga nädal. Teiegi laulsite täna üht Taaveti laulu – *Paabeli jõgedel* (137. laul). Enne teid on see psalm siin kõlanud iga nädal, 52 nädalat korda 150 aastat.

Laulma hakati siin kindlasti palju varem, tõenäoliselt oma veerandsada aastat enne suure kiriku valmimist. Laulule – ja koori noodikogule – tegi lõpu peale vene soldateska 30. jaanuaril 1575. Lauljad viidi vangidena minema, nende edasisest saatusest ei tea me mitte midagi.

Tollest kurvast päevast peale, mil õdede laul vaikima sunniti, jäi Pirita ilma lauluta ja kirikuta. Alles aastat kaks tagasi avasime siin uuesti kiriku ja laulusaali – selle, kus teie praegu seisate. Olge tänatud tänase kontserdi ja Pirita auväärt pärimuse jätkamise eest! Me oleme laulurahvas – tänu neile, kes on meid laulma õpetanud!

Laulge Issandale uus laul! See 96. Taaveti laulu sõna on iga inimeste kutsumus. See laul peaks olema meie elu, Looja kiituseks ja ligimese teenimiseks elatud elu. Aitäh öeldes tuletan teile meelde Uku Masingu sõnu:

Kui surres jääks sust üksnes viis – oi, süda, mida nutta?

(Tänusõna Tallinna Muusikakeskkooli kammerkoorile Palmipuudepüha kontserdi puhul)

MAAILMAKIRIKU AADRESSRAAMAT 2003

Esimene ülevaade Kiriku piiskoppidest ja asutustest raamatu kujul ilmus aastal 1716, a-st 1912 tänapäevani on raamatu nimeks *Annuario Pontificio* (Paavstlik aastaraamat), mis ilmub tavaliselt veebruarikuus. Tänavune väljaanne valmis 8. veebruariks. Mida sisaldavad selle 2275 lehekülge?

Kõigepealt leiame siin **piiskopkondade** (Kiriku põhilise territoriaaljaotuse) täieliku nimestiku (1070 lk), teise mahukama osa moodustavad registrid (395 lk), kolmanda aga territooriumiga mitte seotud **vaimulikud vennas- ja õeskonnad** (311 lk). Loomulikult on oma koht ka **kiriku keskvalitsusel** (121 lk), haridusasutustel, diplomaatilistel esindustel jms, kuid nende maht pole nimetamisväärne.

Kuna kirik kasvab, on aasta-aastalt kasvanud ka aadressraamatu maht: tänavuse võrd-

lemisel varasemate väljaannetega selgub, et veerandsajandi jooksul on *Annuario* tervelt neljandiku võrra kaalus juurde võtnud. Kui aastal 1979 mahtus kogu teave ära 2100 leheküljele, siis on neid nüüd juba 2275, pealegi suuremas formaadis. Pole midagi imestada, sest piiskopkondi (või võrreldavaid alajaotusi) on tulnud juurde üle 400: praegu on neid 2722.

Kokku on maailmas praegu üle ühe miljardi katoliiklase – ligikaudu üks kuuendik kogu inimkonnast, kusjuures ajavahemikul 1972 - 2001 on lisandunud 757 miljonit. Neid teenib üle nelja miljoni isiku, sealhulgas 4649 piiskoppi, 405 067 preestrit, 29 204 diakonit ja 792 317 õde. Kasvanud on ka vaimulike kutsumuste arv.

Mida leiame siit Eesti kohta?

Mõnele tuleb ehk üllatusena, et koguni ühe Eestis sündinud kardinali! Tõepoolest, lk. 83* ütleb, et Minsk-Mohilevi peapiiskop **Kazimierz Świątek** on sündinud 21. okt. 1914 Valgas. Tegelikult tollal ju iseseisvat Eestist veel polnud, ka ei ole teada, kas tulevane kardinal oli hiljem E.V. kodanik. Küll aga teame, et ta tegi preestrina läbi Siberi »kõrgkooli«.

Apostellike administratuuride hulgas (kokku 9) leiame muidugi ka Eesti. Katoliiklaste arvuks antakse 5745, koguduste omaks 5; diötsesaanpreestrid on 6, ordupreestrid samuti 6, orduvendi 6, õdesid 15, seminariste 3, aasta jooksul ristitud 79. Peale selle on siin registreeritud üks kool (ilmselt Tartu oma) ja üks heategevusasutus (küllap Caritas). Muidugi on toodud administraatori ja tema vikaari nimed-aadressid.

Üllatama paneb koguduste arv: meie kirikukalendis leidub neid ju kaheksa! Kõik ei tea aga, et ainult viis neist omab nn kanoonilist kinnitust. Katoliiklasi peaks meil leiduma kaugelt üle kuue tuhande, sest 2000. a. rahvaloendusel tegi 5757 isikut ristikese vastavasse ruutu, kuid need olid vähemalt 15-aastased (vt Mm 1/2002). Neile tuleb lisada see osa ajavahemikul 1992-2002 ristitud 877 inimesest, kes ei saanud rahvaloenduse ajaks 15 a. vanaks. Kahju, et ükski meie kogudustest ei ole siiani avaldanud oma liikmete arvu.

Edasi ei tea *Annuario* veel, et meil on ka kirikuid! (Kolm suuremat asuvad Tallinnas, Tartus ja Valgas).

Läinud aastal ilmus Helsingis *Katolisen kirkon opas* (27 lk), mis annab ülevaate Soome katoliku kogudustest-asutustest. Kui keegi võtaks kätte ja teeks Maarjamaastki sellise?

»VATIKANI JULM VIHA«?

Kes oleks osanud arvata, et ameeriklaste *Raadio Vaba Euroopa* hakkab eestlastele tutvustama Itaalia homode kirikuvastaseid sõnavõtte? Pealegi kui lähtepunktiks võeti perekonnaküsimusi käsitlev leksikon, millega homodel poleks nagu asja. Ent nüüd tutvustamegi selle 'julma' pealkirja all raamatut, mille pealkirjaks on *Lexicon. Termini ambigui e discussi su famiglia, vita e questioni etiche* (Mitmeti tõlgendatud ja vaidlusalust terminoloogiat perekonna-, elu- ja eetikaküsimuste alalt). Bologna 2003, 867 lk. Teos on itaaliakeelne, kuid tõlked suuremates maailmakeeltes tohiksid ilmuda peatselt.

Ütelgem kohe, et tegemist on elujaatava raamatuga heal teaduslikul tasemel. Muidugi võivad teised autorid teemade käsitlemise suhtes eriarvamisel olla, 'julma viha' me siit aga küll ei leia. Teos koosneb 80 pikemast artiklist, millest iga üksik vääraks omaette esitelu, sest ka meil Eestis oleks terminoloogilist selgitustööd hädasti vaja.

Muidugi öeldakse siin selge sõnaga, et omasooiharus on *puue* (lk 685jj), ent kes kahtleks, et homodest koosnev ühiskond sureks otsekohe välja; sellepärast ei saa homopaaride kooselu ka kuidagi viisi võrrelda *abieluga*, mille sihiks on soetada ja kasvatada lapsi. Edasi arutatakse aga ka seda, kuidas puudega inimest aidata. (Olen sellest pikemalt kirjutanud, vt *Kiriku Elu* nr. 2/2002.)

Üks RVE saates (3. apr.) esinev sõna väärrib eraldi mainimist:

»HALASTUSSURM«

Saates väitis Ülle Toode nimelt, et 'Vatikan' olevat *halastussurma* hukka mõistnud. Selles raamatus. Kas tõesti on 'Vatikan' selle vastu, et surijate peale halastataks?

Seda sõna me *Lexiconis* muidugi ei leia, seal on juttu *eutanaasiast*. Ent kui avame *Võõrsõnade leksikoni*, annab see vastena tõepoolest sõna *halastussurm* – esiteks meditsiinilise oskussõnana, siis aga loeme ka: **patsiendi surmamine**.

Eutanaasiast ongi *Lexiconis* juttu *surmamise* ning kõigepealt *seadusega lubatud surmamise* mõttes: **kas annab seadus kellelegi õiguse teist inimest tappa?** Teatavasti on Hollandi arstidele see õigus (õige täpsete piirangutega küll) seadusega tagatud. Tegemist on niisiis õiguslase (juriidilise), mitte meditsiinilise terminiga.

Meie *halastussurm* ei sobi juriidilisse arutelusse: *halastus* pole ju mingi juriidiline kategooria. Soovitaksin edaspidi kasutada võõrsõna *eutanaasia*.

Lexiconis polegi juttu mingist 'Vatikani hukkamõistust,' vaid hoopis Jumala käsust, mis seisab 2. Moosese raamatu 20 peatükis ning on üleilmselt tuntud **viienda käsu** nime all: **Sa ei tohi tappa!** *Lexiconi* autorid ei näe mingit põhjust erandi tegemiseks. Nad ei ole kaugeltki ainsad: ka Euroopa Liidu seadusandlus ei luba tappa. Pärast Euroopakohtu põhimõttelist otsust 29. apr. 2002 (Diane Pretty asjus) ei tule eutanaasiat lubavad seadused Eestis tõenäoliselt arutusele – kui me ikka Liitu astume. Ent selgust oleks meil praegugi vaja: juttu pole halastusest, vaid seadusest, mis lubab ühel inimesel teist tappa. Ristikirik seda lubada ei saa, sest see oleks Jumala käsust üleastumine.

TEATEID

URBEPÜHA PALMIMAJAS

13. aprilli keskpäevaks oli Pirita kloostri rahvas kogunenud Botaanikaaija palmimajja, et tähistada seal palmipuude pühapäeva. Sobiv koht mitmes mõttes: kus mujal oleks õigem pidada palmipuude püha kui palmide all? Kuna palme leidub Eestis ülivähe, on meil enamasti kasutatud pajuurbi (siit ka nimi Urbepäev). Praegune Palmimaja asub aga mitte ainult kloostri vahetus läheduses, vaid koguni vana Pirita kloostri alal – aadressi poolest praegugi veel Kloostrimetsa teel. Nii et olime nagu „omas palmimetsas”.

Palmimajja kogunes veel sadakond osavõtjat-pidulist, õdesid aitas laulda maestro **Toivo Tulev** paari sõbraga, kohale ilmunud oli ka kaks televisiooni-kaamerameest.

Palmiokste õnnistamine toimus näitusesaalis, sest väljas oli hiljutise lume tõttu veel liig jahe laulmiseks. Tuletasin oksakandjaile meelde palmiokste tähendust: võit, rahu ja rõõm. Igihaljas oks on ka igavese elu sümbol. Siis sisenes protsessioon eesotsas võiduristi kandva õde Clementinaga palmimajja, kes püstitas risti missaaltari kõrvale.

Markuse passiooni lugesid **Tõnis Rätsep** ja tema poeg **Ott** koos vaimulikuga, missa oli nagu meie kloostrikabelis ikka; osa võttis ka hulk lapsi, kel oli meie „metsapühast” nähtavalt hea meel.

Palmipuudepüha on rõõmus päev, seepärast oli avatud ka palmimaja kohvik.

KONTSERT

Ei puudunud ka pühadekontsert: kell 18 laulis kloostrikabelis Tallinna Muusikakeskkooli kammerkoor **Evi Eespere** juhatusel. Kommenteeris **René Eespere**. Kavas olid Schuberti, Palestrina, Eespere, Kangro, Rautavaara, Messiaeni, Poulenci, Bachi ja Gounod' vaimulikud palad. Kuulajad tänasid noortekoori pikkade aplausidega. Pärast kontserti pakkusid õed nii lauljatele kui publikule kohvi ja kringlit.

VAIMULIKUD HARJUTUSED

Samal õhtul algas õdede iga-aastaste vaimulike harjutuste nädal, mida juhendama saabus isa **Horacio Simian-Yofre** SJ Roomast, kus ta töötab Paavstliku Piibliinstituudi õppejõuna Vana Testamendi eksegeesi alal, erialaks prohvetite raamatud. Palvenädal lõpeb Vaikse

Laupäeva kesköömissaga (vigiili algus kell 23.00).

MEDITATSIOONIKS

Paastuajaks ilmus **Fanny Siversi** vihikuke *Paastuaja kirjad*, mis sisaldab tosin meditatsiooni (32 lk). Neid saab osta või tellida Pirita kloostrist, hinnaga 5 k. See on ühtlasi uue sarja MAARJAMAA MINI esimene number. – Ka minu loeng Klassikaraadio ööülikoolis *Armust ja ei miskist muust* (12., 13. ja 19. apr.) peaks ilmuma selles sarjas.

MAARJAMAA ilmub võimalust mööda kord kuus. Jagab tasuta toimetaja Vello Salo, kõne- ja kirjatrat (372) 6055040, Merivälja tee 18, 11911 Tallinn; vsalo@solo.ee. Internetis: <http://www.hot.ee/vellosalo/>